

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.</p>
--	--	--

Gyűlés után.

A tiszántuli egyházkerület közgyűlése kimondotta tehát a döntő szót s ezzel véget vetett ama nagy vitának, amely sajtóban és tanácskozásokban egyaránt, magas hullámokat verve, hosszú időn keresztül nem csekély izgalmában tartá ez egyházkerület közönségét.

A tiszántuli egyházkerület közgyűlése, a szavazatoknak mintegy kétharmadával elfogadta amaz ismeretes indítványt, hogy t. i. az egyetemes konvent tagjai az egyházkerületi közgyűlés által választassanak.

Felemelő lelki örömmel üdvözljük a tiszántuli egyházkerületet! Alig forgott szőnyegen egyházi életünkben nagyobb fontosságú kérdés, mint amely most szerencsés megoldásra jutott. És a kérdés fontosságával örvendetes arányban állott a megoldás bölcsesége. E bölcsesség érvényrejutását, a kérdésnek sajtó útján történt minden oldalú előzetes megvilágosításán kívül, nagy mértékben előmozdítá azon kedvező körülmény is, hogy a közgyűlés tanácskozása e tárgy felett mindvégig magas színvonalon maradt. Készséggel ismerjük el, hogy a szónokok magatartását mindkét oldalon nemes hévvel párosult higgadt méltóság jellemezte, amelyet legkevésbé sem tudott megzavarni amaz egyetlen személyes támadás, melynek üres pattantyú inkább szánó mosolyt, mint sebet okoztak.

Az egyházkerület, az indítvány elfogadása által, többé már kétségbe nem vonható tények előtt hajolt meg s egyuttal egy nagy elv fentartására vállalkozott.

A tények ott vannak a törvényben, a törvény szellemében, a törvényhozás minden kételyt kizáró akaratában; ott vannak és élnek az emlékezetben, mindnyájunk tudatában. S e tények mindenike hangosan beszél az egyházkerület választási joga mellett, — és semmi ellene. E tények beszéde győzte meg, mélyebb megfontolás után, a tiszántuli egyházkerületet arról, hogy előbbi határozata nem egyezik meg a zsinati törvényhozás ma már világosan kimutatható inteniójával s épen azért e határozatát el kell ejtenie, ha csak azon feltevésnek nem akar tért nyitni,

hogy a zsinat saját akarata ellenére, tehát öntudatlanul határozott. Az egyházkerületnek volt elég erkölcsi ereje arra, hogy a tévedést belátván, azt az indítvány elfogadása által helyreigazítsa. A midőn ezt tette, a törvényesség követelményeinek tett egzszersmind eleget.

De nem kevesebb súlylyal nehezedett az egyházkerület elhatározásának mérlegére egy nagy alkotmányjogi elv fentartásának tekintete is. E nagy elv az egyházszervezet lelkét, életerős fundamentumát képező s ujabban a zsinat által is inaugurált zsinat-presbyteri elv. Az egyházkerület, alaposabb körültekintés után, felismerte a veszélyt, amely az egyházkerületek s ezekkel együtt az egyházmezők autonóm jogait fenyegetné, egy oly központi hatóság szervezése által, amely természeténél fogva az összes egyházi hatalomnak önkezeében való összpontosítására képesítve lenne. Belátta az egyházkerület, miszerint a képviseleti democratianak épen abban nyilatkozik szabadságot és rendet egyaránt biztosító jellemvonása, hogy az egyénnek úgy, mint a testületeknek megadja és biztosítja a tevékenység szabadságát azon a téren, amelyet érdekkörük kijelöl, de egzszersmind megóvja mindeniket attól, hogy valamelyiknek tolkapásai a többinek szabadságát megcsorbíthatnák; s hogy — továbbá — a közakaratot, a képviseleti eszme követelményét képező tisztult alakjában, igyekszik érvényre emelni. A zsinat-presbyteri elvnek és a józan democratismusnak hódolt tehát egyuttal a tiszántuli egyházkerület akkor, amidőn az indítvány elfogadása mellett nyilatkozott.

Ugy tetszik nekünk, mintha ez indító okokon kívül, ama felelősség súlyát is érezte volna a tiszántuli egyházkerület, amely előbbi határozatából folyólag reá nehezedett. E kerület volt az, amely először adott a kerületek közt a törvénynek oly értelmezést, hogy a konventi tagok választási joga az egyházközségek presbyteriumait illeti. Ez értelmezés, minden valószínűség szerint, nem csekély befolyást gyakorolhatott ama három más kerület elhatározására is, amelyek későbbben ugyancsak ekként magyarázták a törvényt. Ennélfogva a tiszántuli egyházkerületnek

vált mintegy feladatává, hogy amidőn az adott példa helytelen voltáról meggyőződött, e meggyőződését nyíltan kifejezze s megmutassa egyszermind a helyes utat is. Hogy követni fogja-e ezt ama három kerület: alig mondhatná meg ma valaki; főleg akkor, amidőn a látszólagos jogkiterjesztés csábos jelszava annyira telezuga, széles körben, az emberek fülét, hogy nem hallhatják meg a vészkiáltást, amely épen legföltettebb szabadságjogaink és nagybecsű egyházalkotmányunk érdekében kér figyelmet és meghallgattatást. Bármiként alakuljon is azonban a jövő, a tiszántuli egyházkerület újabb határozata nem fog veszíteni nagy jelentőségéből, mert — amint fentebb is jeleztük — egyfelől a törvényhozás szándéka emeltetik az által érvényre, másrészt pedig hatalmas vétót fog képezni az, egymagában is, minden olyan irányzattal szemben, amely hagyományos zsinat-presbyteri egyházalkotmányunk káros megváltoztatására és megrontására vezethetne.

Kívánatos volna, kétségkívül, a konvent alakításánál az egyöntetőség. De az egyöntetőség érdekénél, amely Erdély miatt különben sem valósulhatott volna meg, magasabban áll a törvény és a szervezet alapelvének érdeke. A konvent működésére nézve pedig semmi lényeges formai akadály nem származik azon körülményből, hogy két nagy kerület küldöttei az egyházkerületi közgyűlések, három kerületi egyelőre a presbyteriumok által választatnak.

Végül legyen szabad reményünket fejeznünk ki az iránt, hogy amily izgalmas volt e kérdés felett annak fontosságához képest az eszmeharcz: a határozatot épen oly általános megnyugvás fogja kísélni. Az aggályok, amelyeket e tekintetben némelyek a vita folyamán felvetettek, az érvek helyét pótolhatták, de alaposoknak nem tekinthetők. Népünk, hála az égnek! — sokkal józanabb, semhogy ne tudná elismerésével jutalmazni azokat, akik egy vagy más uton, de mindig az ő érdekeinek és jogainak szolgálatában fáradoznak. Bármennyire szétágazók legyenek is, a helyesebb ut keresésére nézve, a vélemények: fel kell tenünk, hogy e tekintetben nincsen közöttünk különbség. Többség és kisebbség nálunk mindig szerencsésen összehalmozódik és egygyé olvad ott, ahol jóakaratról és protestáns buzgóságról van szó. Ha a nép ok nélkül nyugtalanodik, azért mindig azok lesznek felelősek, akik a nép vezetésére hivatják, vagy arra vállalkoznak.

Legyen tehát béke közöttünk és üdvözljük egyakarral a tiszántuli egyházkerület határozatát!

B. L.

Tudomány és theologia.

(Vége.)

Ha most már ez újabb és mégis régebb theologia világosságában szemléljük a Krisztus megtestesülését, szenvedését és feltámadását, nem kevésbé látszanak ezek meg-

egyezni az észszel, mint magával az étellel, melyet ő folytatott és magával a törvénynyel, melyet ő adott.

Tekintsük meg csak egy pillanatra a megtestesülést ezen világosság fényében. Az emberek mindig látták Istent a természetben. Előhaladásuk különböző fokozatain istenítették őket a természet csaknem minden erejét és terményét. De, mint fentebb jeleztük, vágytak ők mindig látni, érezték mindig annak szükségét, hogy lássák Istent az emberiségben, hogy így nyerjenek magoknak bizonyosságot, miszerint ő nincs távol egyikünktől sem, hogy ő velünk és bennünk van, hogy mi valósággal az ő nemzetsége vagyunk. — Ezen vágyódás, ezen szükségérzet bizonyosságai feltalálhatók nemcsak a szép emberformákban, melyek Görögország és Róma templomaiban imádtattak, hanem a soknyelvű föld minden irodalmában; még magában a bibliában is. Jóbot p. o. nem elégitette ki semmi erkölcsi törvény, bármily tiszta is az; semmi távoli és homályos Isten, kit ő nem láthatott, nem foghatott, nem ragadhatott meg. Ha ezen fölséges költemény tanit minket valamire, arra tanit az bennünket, hogy minél nemesebbek és bölcsőbbek az emberek, annál mélyebben vágnak és sovárognak látni Istent saját javokra; látni őt megemberesítve, hogy így ne rettentessenek vissza az ő felségétől, hanem beszéljenek vele szemtől-szembe, miként egy ember beszél barátjával. Nem észszerű-e hinni, hogy ezen vágy kielégített, ezen szükségérzet betöltött; hogy legalább egyszer az idő korszakaiban félrevonatot egy pillanatra a függöny, a dicsőség, mely eltakarja Istent és félrevonatot nemcsak azért, hogy lássák az emberek Istent azon pillanatban, hanem azért is, hogy lehessenek bizonyosak, miszerint ő velük van örökké?

A legbölcsőbb és legjobb emberek kinoztatnak ezen mély és szakadatlan vágyódástól, nem mivel szeretnek pusztán szemlélődi kíváncsiságba merülni el, hanem, mivel vágnak erősen tudni, mi az Isten valósággal. Tudják ők, hogy van bennök sok, mi jónak és szépnek látszik; hogy ők képesek kigondolni felséges életszabályokat, melyek érdemeseknek látszanak előttök az engedelmességre; de midőn öszszejönnek más, époly bölcs és jó emberekkel, mint önmagok, úgy találják, hogy a belsejükben székelő jósda sok hangot vehet fel; hogy az bizonytalan hangot suttog: hogy némely pontokon ami jónak tetszik előttök, nem tetszik jónak mások előtt. Még ott is, hol megegyeznek egymással, nem természetes-e, ha vágyakoznak valami tekintélyes hang, egy mennyből alászálló hang hallása után, ami szentesítse saját erkölcsi érzetök nyilatkozatait? És ott, hol különböznek egymástól, nem sokkal inkább szükséges-e vágyakozniok ily tekintélyes hang után, mely zárja be és döntse el a vitát? Nem végtelen nyereség-e nekik, ha megállapíthatják, hogy fogalmaik a jóról és rosrról összhangznak a legfőbb akarattal?

Ezen világosságban nézve, bátran merem mondani, hogy a megtestesülés ténye és tana teljesen megegyezik az észszel. Ha az emberek oly nemes és fontos célokból vágyakoztak látni Istent és hallani az ő hangját, ki csudálkozhatik azon, hogy az örökkévaló ige testet öltött és közöttünk lakozott; hogy az emberek öbenne az Atya dicsőségét szemléltek és az ő ajkairól az igazság és kegyelem törvényét szedték? Győzzön meg engem bárki arról, hogy még nem történt semmi megtestesülés és engem azzal csak arra kényszerít, hogy nézzek a jövőbe egy megtestesülés után,

oly bizonyos lévén arról, hogy aki oly ösztönt öltött az emberi szívbe, mely erősen kívánja őt és oly mély szükségérzetet, mely hangosan követeli őt, az ki is elégítette szükségképen azokat a maga idejében és módja szerint.

És a Krisztus szenvedése ismét nem kevésbé észszerű, mint az ő megtestesülése. Ha hiszszük, hogy vannak, vagy lehetnek éppannyi fokozatu életek felettünk, amennyien vannak alattunk; ha hiszszük, miként a tudomány szerint hinnünk kell, hogy az egész világegyetem — a természeti, a lelkes, a szellemi világegyetem — egy egységes rendszert képez és ugyanazon erők által formáltatik és ugyanazon törvények által szabályoztatik, akkor nem illik hozzánk tagadni, hogy lehetnek a Krisztus váltságának oly tekintetei és meszszeérő befolyásai — viszonyai az Isten igazságához és egyetemes trónjához, — melyekről mi semmit sem tudunk, bárha ily viszonyok és befolyások halvány fénysugarai néha-néha veretnek vissza az isteni ige tükrében. Lehet, hogy épen mint az ember Jób választatott ki egy kinteljes próbára és megkísértésre azon célból, hogy bizonyítsa be az ég felsőbb uralmainak, miszerint az emberiség képes az önzetlen, haszonkeresetlen erényre, úgy választatott el és tétetett e világ is a kereszt isteni szomorujátékának szinterévé azon célból, hogy vegyenek oktatást angyalok, fejedelemségek és hatalmasságok a mennyekben. Mi nem tudjuk ezt megmondani, vagy legalább nem tudjuk teljesen elmondani. Van azonban a Krisztus váltságának egy tekintete — és ez a legfontosabb tekintet még reánk nézve, — mely már valóban mindnyájunk felfogási körébe esik; és ezen tekintetben az természetünk egy éppoly mély és egyetemes szükségét elégíti ki, mint az, amit a megtestesülés elégít ki. Mert ha öntudatunk bizonyossága szerint rokonszenvezünk a jóval s ehhez képest óhajtuk, hogy arra vonatkozó fogalmaink igazoltassanak és helyeseltessenek egy isteni tekintély által, ugyancsak öntudatunk bizonyossága szerint érezzük mélyen, hogy mi sérelmet ejtettünk jóra való képességünkön és ez által vétket és pirotságot ültettünk be saját lelkeinkbe. Ha nem tarthatjuk igazságosnak, hogy az emberek egy ellenálthatatlan bűnös hajlandóságra kárhóztassanak és ismét azért kárhóztassanak, mert nem állottak ellen annak, ebből korántsem következik, hogy mi legkevésbé is kétkedünk akár saját felelősségünkről, akár saját vétkünkről. Valóban minél jobb az ember és minél fölségebb a fogalma Istenről és az ő jóságáról, annál mélyebben érzi és annál keservesebben siratja a maga bűnét; annál komolyabban és forróbban vágyik tudni, hogy az Isten szeretete nagyobb, mint a mi összes vétkünök; vágyik tudni, hogy épen ő, ki bosszút vehetett volna, önmaga találta ki a gyógyszert.

És e vágy teljesen kielégítettet a Krisztus szenvedésében, mely úgy tekinthető, mint az Isten megbocsátó és megtisztító szeretetének kijelentése. Ha elkülönítjük és elszigeteljük a Krisztus áldozatát; ha azt egy puszta időszzerű eseménynyé teszszük, mi csak olyan emberek bizonyos kiválasztott társaságát illeti, kik semmivel sem jobbak többi embertársaiknál, akkor az ész fellázad az ellen, mivel az egészen összeférhetlen és teljesen kiengesztelhetlen a legjobb fogalommal, melyet az ész alkothat magának az Isten jelleméről és kormányzásáról. De ha mi egyszerűen úgy vesszük azt, mint az Isten szeretetének betetőző megvilágítását; ha elgondoljuk, hogy az önfeláldozás, mely a kereszt-

ten hajtatott végre, szükségképen oly örökkévaló, mint Isten maga; ha elhiszszük, hogy a halálküzdelem és szenvedés azért viseltettek el, hogy mutassák meg nekünk, mennyire megy és mennyit tesz Isten, csak hogy váltsa meg az embereket bűneikből, akkor bizonyára csakis észszerű, hogy az isteni szeretet és megbocsátás ily előmutatása bekövetkezzék egyszermindenkorra a bűn terhe alatt görnyedő és reszkető emberek javára. Ha egy ilyen áldozat nem tétetett volna már, bizalommal várhatnók azt a jövőtől, mivel semmi kevesebb annál nem elégítné ki a bűnös emberek mély vágyát és nem tárná föl teljesen az Isten kegyelmét és szeretetét.

És itt érünk végül egy ponthoz, hol a Krisztus feltámadását és menybemenetelét éppoly észszerűnek mutathatjuk ki, mint az ő megtestesülését és szenvedését. A halhatatlanság vágya, a felkelés reménye egy ezután világbau, hol kiegyenlítettetni fognak az idő igazságtalanságai, oly feltűnő és mély vonást alkot az emberiség szívében és történelmében, mint a bűn érzete és a jóság kívánása. Ha ez a vágy csak a keresztyén időket jellemzné, gyanu alá fognók annak eredetét és kétségbe vonnók annak érvényességét. De nincs kor, az előttünk világos történelmi emlékek körén belől, nincs az emberiségnek nemes, magasra törő faja, melyben nem találhatnók fel annak nyomait. Lehetnek emberek, kikben oly csekély fokú az emberi természet, hogy még tudalommal sem bírnak arról; de eltekintve ezektől, a kérdéses vágy, vagy annak sötét és jelentőségteljes árnyéka, a halhatatlanság félelme, valóban egyetemes. És mire bizzuk mi magunkat, hanemha az egyetemes tudalom ezen tényeire, az emberi nem ezen eredeti és benszületett ösztöneire?

De habár a halhatatlanság vágya oly mély, oly természetes, oly egyetemes és oly határozott, állithatja-e bármely gondolkodó ember, hogy az valami több lehetett, mint épen vágy, vagy legjobb esetben egy gyöngé és röpkedő remény mindaddig, míg azt nem szilárdította meg annak tekintélye, ki megtalálta az élet törvényét még a halál sötétségében is? Állithatja-e bármely gondolkodó ember, hogy nem illett Istenhez kielégíteni és betölteni ezen mély vágyakozást egy az emberiség jólétére oly lényeges ismeret után? Előttem, megvallom, ezen természetfeletti esemény, a Krisztus feltámadása a halálból, tökéletességre jutva az ő menybemenetele által, a legtermészetesebbé, a legészszerűbbé válik, mihelyt úgy tekintjük azt, mint az emberiség halhatatlanság után sohajtozó vágyának isteni szentesítését, mint azon tény bizonyosságát és profécziáját együttesen, hogy a halál csak átmeneti pont egyik életből a másik életbe. Az érzékek sok és parancsoló igényekkel lépnek fel velünk szemben. Ezen világ országai és azok dicsősége szintén sok és parancsoló igényekkel lépnek fel velünk szemben. Hogy álljunk meg ezekkel szemben, hogy álljunk ellen ezek vonzeróinak, hanemha átadjuk magunkat a benső és halhatatlan világ még hatalmasabb vonzeróinak, azon világ vonzeróinak, mely mindig jó és mindig jövendő? Hogy ezen benső és halhatatlan világ nekünk kijelentessék, mindenesetre szükséges volt, ha ismernünk kellett azt, ha tudnunk kellett valamit arról határozott és bizonyos módon; mert nem tért vissza egy utas sem azon határ tuloldaláról, melyet átlép sorra minden ember, hogy elbeszélje nekünk, hogyan folyt dolga a síron tul. És ha az ki akart jelenteni, hogyan jelentethe-

tett volna ki nemesebben, nemeslelkűbb módon és mégis kevesebb csudával, mint annak feltámadása által és annak tekintélyén, ki meghalt mindnyájunkért és kiből mi mindnyájan meghaltunk; és ki feltámadt és felment a menybe, hogy mi is lehessünk ott, ahol ő van?

Nem igénylem magamnak, hogy ezen rövid értekezésben átpillantottam mindazon tekinteteket, melyekben hivatalva vagyunk mi szemlélni és pedig mindig újra és újra szemlélni a keresztyén hit sarkalatos tényeit és igazságait. Nem is tűztem ezt feladatombul. Inkább csak azon kevés tekinteteket kísértettem meg kiválasztani, melyekben azok leginkább ajánlják magokat a kutató és kételkedő szellemnek. És én megelégszem, ha kimutattam, hogy még akkor is, midőn a hivatkozás az észre történik, nagyon sok mondható az Urunk életében előfordult természetfeletti alaptények javára — az ő megtestesülése, az ő váltságshalála és az ő halálból való feltámadása javára. Az emberek mindig vágyakoztak és mindig vágyakozni fognak látni Istent az emberben; hallani az ő hangját, mely megszilárdítsa és kiigazítsa ingadozó fogalmaikat a kötelességről és erényről; és Krisztusban eljött ő, hogy lássák őt az emberek; hogy adja nekik az igazság törvényét; és hogy biztosítsa őket, miszerint ő mindig velök van, vezérelvén őket az igazság utain. Az emberek mindig tudalommal bírtak a bűnökről, melyektől képtelenek voltak magokat elszakítani és megtisztítani; és Isten Krisztusban és Krisztus által váltságot eszközölt bűneik javára és megtisztította őket vétkeik mocsokától. Az emberek mindig sóvárogtak egy halhatatlan élet után a síron túl és Krisztusban Isten biztosítást adott nekik a halál felett nyerhető végleges és örökkévaló győzelemről. Nem volt-e észszerű és jó, hogy ily kegyelmesen feleljen meg a szellemi ösztönökre és érzelmekre, miket ő ültetett az emberek szíveibe? És ha ez észszerű és jó volt, hogyan felelhetett volna ő hatályosabban és következetesebben azokra, mint éppen a Jézus Krisztus, az ő fia és a mi Urunk megtestesülésében, szenvedésében és feltámadásában?

Ne téveszszük azonban szem elől, hogy ezen nagy történelmi tények hitelességének, vagy éppen igazságának megengedése magában véve keveset ér, ha mi nem engedjük meg, hogy azok szellemi tényezőkké és hatalmakká váljanak saját életünkben. A Krisztus megtestesülése csak úgy éri el igaz célját mibennünk, ha az bizonyosokká tesz minket, hogy mi is az Isten fiai vagyunk; csak úgy, ha az minket az isteni természet öntudatos és boldog részeseivé tesz. A Krisztus szenvedése csak úgy éri el igaz célját mi bennünk, ha az megtisztít minket tényleg a bűntől és megelevenít minket minden jóságra. És a Krisztus feltámadása csak úgy éri el igaz célját mi bennünk, ha az nemesak nyugodtakká tesz minket az idő minden változásai, viszontagságai és igazságtalanságai között az örök élet reménye által, hanem egyszersmind képesekké tesz minket, hogy már most és itt e földön a mennyekben tartsuk társaságunkat.

Bethlendi E.

A tiszántúli eggházkerület tavaszi közgyűlése.

Tiszántúli ev. ref. egyházkerületünk ez évi első közgyűlése f. hó 3-ikán vette kezdetét igen nagy érdeklődés mellett. A tagok csaknem teljes számban megjelentek. Az elnöki székeken Révész B. püspök és Vályi János főgond-

nok urak ültek. Püspök ur, buzgó imádság után felolvasta elnöki megnyitó beszédét, melyben emlékezést tett Kiss Áron esperes, Szilágyi István m.-szigeti igazgató tanár jubileumaikról, Szász Domokos erdélyi püspök hivatali beiktatásáról; a miniszteri ismert leiratokról; az árvízveszélyt szenvedett sályi és rápolti egyházak segélyeztetéséről; az álmódi és vésztői lelkészválasztásokról; majd meghatott szavakban üdvözli a gyűlést, talán, mint mondá, — utóljára, mert bár szellemi erejének rugékonysága még mindig az ifjúkori, de testi ereje megfogyatkozott. Az éljenzéssel fogadott elnöki megnyitó beszéd után Kiss Áron esperes állott fel s vizonzásul megemlékezett püspök ur 70 éves születési emlékünnepeyeről s remek beszédében Chrysostomushoz hasonlítván az ősz főpapot, buzgó fohászbán kérte a jó Istent, állítsa meg az élet napját Révész fölött, mint megállította egykor Józsué fölött Gibeonban. E megható jelenet után megalakult a gyűlés, számba vétettek a tagok, a meg nem jelentekről való jelentés tudomásul vétetett. Hivatali esküt tett Szűcs István, mint a debreczeni egyház ujonnan választott főgondnoka és így az egyházkerület egyik alkotó tagja, ki szép beszédben ajánlotta fel szolgálatát egyházunk és a főiskola részére; beszédére püspök ur válaszolt. Ugyancsak hivatali esküt tett Dr. Bacsoni Lajos jogtanár, ki tartalomgazdag beszédben fejtegetvén azt a felfogást, melyet ő a jogakadémiák hivatása felől magában táplál, megválasztásáért hálás köszönetet mond. Felolvastatott Illyés Bálint egyházker. egyházi tanácsbíró lemondása, mely azonban némi vita azon az alapon, hogy, bár Illyés lemondott lelkészi hivataláról, de azért lelkészi jellegét nem vesztette el, nem fogadtatott el s Illyés ezen hivatalának megtartására fölkéretni határozottatott. Kineveztetvén több küldöttség, felolvastatott a lelkészi vizsgáról való jelentés, melyből kiemeljük, hogy a lapunk mult számában közölt tiszteletes atyafiak mindnyájan, összesen 30-an, jó eredménnyel tették le vizsgáikat, közülök négyen, u. m. Révész Kálmán, Futó Zoltán, D. Kovács János, Magos Ferencz, mindenkül kiűnően vizsgáztak; általában a vizsgáló bizottság teljes megelégedéssel nyilatkozott az atyafiak jó készütsége fölött, kikhez végül püspök ur intézett néhány szívből jövő, elbocsátó szót. Majd felolvastatott a tanítóképeségi vizsgákról való jelentés, a mely szerint az utóbbi két alkalommal való vizsgákon 37 tanító jelentkezett, kik közül 12 nyert teljes oklevelet.

Vályi János főgondnok ur, tárgysorozaton kívül, kérdésbe teszi, hogy miután meghivatott a főrendiházba, minő magatartást kövessen e jog használatában. A gyűlés azonban e tárgyban, mint a melyről országos törvény rendelkezik s mert nem is volt napirendre tűzve, semminemű határozatot sem hozott.

Az egyetemes konvent jegyzőkönyve alapján tudomásul vétetett, hogy az államsegélyezésre fölterjesztett középiskolák egyszersmindenkorra 361,500, évről-évre pedig 59,500 frt segélyt kérnek, továbbá, hogy az országos közalapról a tiszántúli egyházkerület egyházai 10,300, lelkészei 8100, a dolhai missió 180, összesen 18,580 frtot kaptak. Az országos közalap kezelési szabályaira beterjesztett egyházmegyei vélemények áttanulmányozása s javaslatétel végett Kiss Áron elnökle alatt Szeremley József, Szél Kálmán, Lukács Ödön és Dávidházi János esperesekből álló bizottság küldetett ki.

A kölcsönös tűzkár-biztosító, a lelkészi s tanári nyugdíj, — a lelkészi s tanári özvegy-árva gyámintézetek alapszabályainak áttanulmányozására s ez ügyekben való véleményes javaslattételre szintén bizottság neveztetett ki Szabó János, Peterdy Károly és Bencsik István esperesekből.

A vidéki középiskolák s a debreczeni főgymnasium ügyében érkezett miniszteri leiratokra nézve, erélyes felszólalások mellett elfogadtatott a tanügyi bizottság javaslata, melyszerint az egyik kiadatik válaszadás végett az egyes középiskolákat fentartó testületeknek, a másik a főiskolai gazdasági tanácsnak.

Az első napi gyűlésnek utolsó és fontos tárgya a debreczeni tanítóképezdében felállított 4-dik tanszék betöltése volt. Két elfogadott pályázó, u. m. Orosz István m.-turi és Bónis Károly n.-kőrösi tanárok mellé harmadiknak Illyés Endre debreczeni főiskolai szenior jelöltetvén ki s megalkattatván a választó bizottság, 16 szavazatból 11-gyel Orosz István választatott meg az új tanszékre, az 5 szavazatot Bónis Károly kapván.

A második napi gyűlés fontos nagy tárgya a konventi képviselők választására vonatkozó azon mult évi egyházker. közgyűléshez benyújtott 212. sz. alatti ismeretes javaslat tárgyalása volt, hogy e képviselőket ne, mint az 1882. évi 341. sz. a. határozatott, a presbyteriumok, hanem az egyházker. közgyűlés válaszssa.

Mint előrelátható volt, a lapunkban pro et contra vitatott ügy élénk, heves és hosszas vita tárgyát képezte. Két párt állott egymással szemben, döntő ütközetre került a sor.

Szándékosan nem akarunk az immár befejezett ügyről nagyon részletesen referálni, de a vita lefolyását főbb mozzanataiban mégis kötelességünk ismertetni.

Az ismeretes indítvány felolvasottnak jelentetvén ki s miután jeleztetett, hogy 8 egyházmegye, u. m. a szatmári, f.-szabolcsi, beregi, bihari, m.-ugocsi, érmelléki, n.-bányai és debreczeni annak ellene nyilatkoztak, Kiss Áron esperes állott fel s indokolt beszédében kérte az ügynek napirendről való levételét. Utána Szeremley József, mint az indítvány egyik beadója szólott s részletesen kifejtett beszédében kérte az indítvány elfogadását. Hozzá szoltak ez előleges kérdéshez Vályi János, Balogh Ferencz, Farkas Antal, György Endre, Kiss Albert, gr. Degenfeld József, Váradi Gábor, Kovács István és Révész Bálint, míg aztán a világi elnök fölterette a kérdést, hogy tárgyalandó-e a beadott indítvány, vagy nem? a kik a tárgyalás mellett vannak, igenel, a kik ellene, nemmel szavaznak. Gr. Degenfeld 10 társa nevében névszerinti szavazást kér, Kiss Áron pedig a szavazók nevének jegyzőkönyvbe vételét kívánja. Igennel szavaztak 44-en, nemmel 26-an. Így a gyűlés 18 szótöbbséggel tárgyalásra elfogadta az indítványt. Három gyűlési tag távol volt. Ezután következett az érdemleges tárgyalás, melynek folyamát Szarka Boldizsár indította meg, ki az indítvány elvetése érdekében szól. Balogh Ferencz hosszabb beszédében pártolja az indítványt, míg Peterdy Károly esperes és Kovács István annak ellene szólnak, utóbbi főként Balogh Ferenczcel polemizálván. A vita további folyamán a presbyteriumok által való választás és így az indítvány elvetése mellett beszéltek még Lukács Ödön, Könyves Tóth Kálmán, Kiss Albert és Szöke János, míg más oldalról

meg Várady Gábor és gr. Degenfeld szólottak a tárgyhoz. Kimerítettvén a kérdés, többen elállottak a szótól s többek részéről névszerinti szavazás iránti kérvény adatván be, 44-en az indítvány elfogadása mellett, 23-an ellene szavaztak és így 21 szótöbbséggel elhatározatott, hogy egyházkerületünkben a konventi képviselőket az egyházker. közgyűlés válaszssa.

Izsaak Dezső egyházmegyei gondnok bejelenti, hogy a kisebbség e határozat ellen főlebbez a konventhez s kéri a konventi tagok választásának elhalasztását. Tisza István tiltakozik a főlebbezés ellen s a zsinati törvényre támaszkodva, nem tartja azt megengedhetőnek. Köszönettel veszi különben e kijelentést tudomásul, mert megláthatni beiöle, hogy kik centralizálnak s hogy kik az egyházker. autonomia barátai. Kiss Albert határozott választ kér, hogy megengedtetik-e a főlebbezés, vagy nem? Felállás utján szavazás rendeltetett el s Izsaak indítványát elfogadta 12 tag, míg a nagy többség annak ellene nyilatkozott.

Titkos szavazással megválasztattak ezután konventi képviselőül az egyháziak közül rendes tagoknak Szabó János, Tóth Sámuel, Szél Kálmán, Kiss Áron, póttagoknak Székely Károly, Szeremley Sámuel, a világiak közül rendes tagoknak gr. Degenfeld József, Ritoók Zsigmond, György Endre, gr. Ráday Gedeon, póttagoknak Tisza István, Kovács Ferencz.

(Vége köv.)

Nekrológ.

Keckskemétről szomorú gyász hire jutott el hozzánk. Szigethy István ref. főgymn. tanár f. hó 3-án reggeli fél 4 órakor, élte 65, boldog házassága 32. és tanárságának 31-ik évében, három heti súlyos betegség után meghalt s 5-én d. e. 10 órakor temettetett el. A megboldogult férfin Somogy megyében Magyar Atádon született 1822. január 30-án. A helyi iskola bevégezése után a csurgói gymnasiumban tanult, majd 1838. októberében a debreczeni főiskolában folytatta tanulói pályáját. 1844-ben letette a jurátusi vizsgát, mely az akkori rendszer szerint a hat éves tanpálya quintessentiája volt; 1845-ben a 2-ik polgári iskolába praeciptornak neveztetett ki. E hivatalát egy év mulva a Beöthy családnál elfoglalt nevelői állással cserélte fel, nevelőül hivatván Beöthy László biharmegyei táblabíró, majd a 48-iki forradalom alatt híres kormánybiztos fia — Algernon mellé. 1847-ben derecskei gymnasiumi igazgató volt. Itt két évet eltöltvén, 1849. máj. 4-én hadbíró gyakornokká lett, máj. 25-én letette a hadbírói vizsgát s hadbírónak neveztetett ki. de a közbejött zavarok miatt csapatát, melyhez beosztott, többé nem találhatta fel. A 48-iki események lezajlása után újra vissza ment a Beöthy családnál nevelőnek és ott maradt 6 évig. 1856-tól 1858-ig Kisujszálláson, 1858-tól 1886-ig Keckskeméten volt tanár.

A legmélyebb részvétellel közlöm e nekrológot lapunk hasábjain s szívem mélyéből gyászolom elhunyt tanáromat, ki több helyen folytatott hosszú tanulói pályám alatt azok közé tartozott, kik legtöbb jót éreztettek velem, önzetlenül, nemes szívök sugalmából. Kötelességem megemlékezni a férfiről, ki, mint tudomásomra jött, önéletrajzának jelígejével ezen mondást tűzte föl: „Ifjkoromtól fogva sohasem

volt ambíció, hogy hírneves ember legyek; de az meg volt mindig, hogy kötelességemet minden körülmények között híven teljesítem és betöltsem. És csakugyan hű volt mindhaláláig, mert még utolsó heteiben, súlyos betegségtől gyötörtetve is tanítványai körében időzött legszívesebben. Idestova 20 éve, hogy én Kecskemétről Debreczenbe átjöttem tanulni s az akkori időben ottan nagyon laza figyelmi viszonyok között ő igazi tanári tekintélyt tudott közöttünk tartani. Féltünk tőle, mint szigorú tanártól, de másoldalról úgy tiszteltük, úgy szerettük őt, mint édes jó atyánkat. — Erély és atyai szeretet; a könnyelműek iránt vasszigor, a jókhoz humánus szelidség; tántoríthatatlan igazságosság, rendíthetetlen becsületesség: ezek voltak jellemének főbb vonásai.

Lelki atyám, gyermekifjúságomnak bölcs vezére, holtomig áldani fogom nevednek drága emlékezetét. Becsületesen megfutott hosszú pályád után legyen csöndes siri álmod!

Csiky Lajos.

Egy és más az egyházi élet és a gyakorlati theologia mezejéről.

Szívesen helyt adunk az alábbi cikknek, legfentebb azon kell sajnálkoznunk, hogy adandó s már meg is írott válaszunkat hely szűke miatt még e számban ki nem adhatjuk.

Megjegyzések.

E becses lap 17-ik számának „Egy és más az egyházi élet stb. mezejéről“ cz. rovatában, bizonyos N. N. közölve a mikepércsi ev. ref. egyház új harangjának a toronyba való ünnepélyes felhuzása alkalmára kiadott s kinyomatott programmból azon részt, a mely az ünnepély lefolyását, rendjét írja elé: három kérdést intéz nt. Csiky L. urhoz, mint a gyakorlati theologia tanárához. Azt kérdi nev. 1-ször. Szabad-e a mi szertartásaink (?) szerint énekes könyvünkbe fel nem vett énekeket adni a gyülekezet szájába? Mert, mint megjegyzi, ott a lelkész egy 5 strófás éneket irt a XC. zsolt. dallamára s az ünnepély alkalmával az énekeltetett.

2-or. Helyes-e, hogy a lelkész meghuzza a harangot?

3-or. Jónak tetszik-e tartani egy egyházi ünnepély alkalmával a „Szózat“ éneklését s a zenekarnak indulóhuzással való szereplését?

A kérdésekre, a nt. tanár ur, még ugyan azon számban a lapnak választ ad. E válasza kivánok néhány megjegyzést tenni. Mielőtt azonban ezt tenném, nem állhatom meg, hogy a kérdéseket tevő N. N.-hez, kit fellépési modorról ismerni vélek, bár meglehet csalódom, pár szót ne szóljak.

Semmi kifogásom nincs s nem is lehet az ellen, hogy kérdéseket tesz s azokra nézve „illetékes egyéntől“, mint a milyen Cs. L. tanár ur, feleletet kér. A ki valamit nem tud maga elbírálni, annak ez a helyzete jogot ad kérdezősködékre. A példabeszéd is azt tartja: „jobb egy kérdés száz keresésnél.“ Ő jogával élt, bárha azóta, mióta az ünnepély tartatott t. i. 1885. decz. 17-ik napja óta, rá is kereshetett volna a liturgiában, hogy helyes volt-e vagy nem és ha nem, miért nem, az ünnepélynek oly módon való lefolyása, mint a program mutatja?

Az azonban nem szép tőle, hogy a kérdéseket úgy ve-

zeti be, a mint bevezeti. A programból, az igazsághoz híven, mindenekelőtt ki kellett volna emelnie azt az áldozatkészséget, a melyet a m.-pércsi ev. ref. ker. gyülekezet tagjai, vallásos buzgóságukból kifolyólag tanusítottak akkor, a mikor egy új nagy harangra és a régiek átszerelésére 2200 forinton felül önkéntes ajánlatokat tettek. Ezt, mint elismerésre, követésre méltó szép tény feltüntetve, áttérhetett volna aztán magokra, az ünnepély egyes, általa, mint látszik, nem helyeselt mozzanataira. A kérdéseket bevezető cikke így bizonyára egyoldalú. A programnak csak, szerinte legalább, kifogásolható részét tünteti fel. — Ugy járt el, mint a pók, a melyről azt állítják, hogy a mézet rejtő virágból is csak mérget szív. Cikke tehát a jó akaratnak érezhető hijával van. Különben alig is titkolta volna el becses nevét. E rejtőzést, ezuttal, javára írom!

A mi Cs. L. tanár urnak „válaszát“ illeti, arra nézve az az első megjegyzésem, hogy az valóban csak „válasz“, a kérdésekre egyenes és határozott feleletet nem ad. A mit állit, nem bizonyítja, a mit bizonyít, az az én eljárásom ellen épen nem lett volna felhozható. Válaszában azonban van egy kiemelkedő jellemvonás, ez a roppant nagy igyekezet és törekvés eljárásomat, azzal együtt engemet magamat is, végképen elkárhoztatni. E kifejezések: „az elv határozottan ellene szól N. L. urnak.“ „Elvtelen eljárás biz ez tökéletesen.“ „Difficile est satyram non scribere.“ „Nem kérünk harangkeresztelést.“ „A liturgikának magas elveit tapossa“, bizonyítják ezt. De a szavak, bármily nagy hévvel, sőt ingerültséggel ejtessenek is ki különben, csak akkor birnak súlylyal, ha igazság van bennük. A t. tanár uréiban pedig nincs. Sokszor hangoztatja cikkében a liturgika elveit, de ez elvek közül csak egyetlenegy sem jelöl meg.

Az első kérdésre: „Szabad-e a mi szertartásaink (talán szertartásaink?) szerint énekes könyvünkbe fel nem vett énekeket adni a gyülekezet szájába? a helyett, hogy határozottan igen-t, vagy nem-et mondana s állítását valamely liturgikai elv megjelölésével bizonyítaná, a karének és a gyülekezeti ének közötti különbségről beszél s elismeri, hogy maga a liturgika sem tartja a karéneklést elvetendőnek, holott az által „nullifikáltatik a gyülekezet öntevékenységi protestáns nagy joga“, de már annyira nem engedti őt jutni az említett nagy igyekezet, hogy azt is elismerje, miszerint rendkívülileg úgy a templomban, mint a templomon kívül tartott egyházi ünnepélyeken alkalmi énekek éneklése, feltéve, hogy azok birnak az egyházi ének azon kellékeivel, a melyek a liturgiában megjelölvék, megengedhető. Hiszen az ily énekeket maga a gyülekezet éneklí, hogy lehet hát ez ellen kárhoztató szót emelni annak, a ki a gyülekezet öntevékenységi jogát nullifikáló karéneklést helyesnek tartja? Ime, a mit ő bizonyítékul felhoz, az az én eljárásom mellett szól!

De meg a liturgika alkalmi énekről nem is tanít, adja az egyházi ének fogalmát, a templombeli éneklés természetét, szabályait s így alkalmi ének ellen, a liturgikára való hivatkozással és épen kárhoztatólag nyilatkozni csak annyiban lehet, a mennyiben amaz ének, netalán, nem bir az egyházi éneknek kellékeivel. Ezt azonban ki kell mutatni, mert míg valaki ezt nem teszi, nincs jogositva a kárhoztatásra, még ha a gyakorlati theologia tanszékét tartja is elfoglalva.

Megjegyzem még ide vonatkozólag, hogy a nt. tanár

ur egy kis következetlenségbe is esik, a midőn az alkalmi ének ellen oly hévvel beszél. Mert a mi ker. kultuszunk általános formái, alkatrészei az egyházi ének, a könyörgés és a predikálás. Ez alkotó részek közül a könyörgésről vagy imádságról ő maga úgy nyilatkozik, hogy annak lehetőleg a predikáció tartalmához kell alkalmazkodni, mert úgy az jó, „ha előkészít az egyházi beszédre és ha abban a gyülekezet áment mond arra, a mit Isten igéjéből tanult (Imádságtan 13. l.). Ime tehát a kultusz egyik alkotó részénél az éneknél az alkalmi jelleget, még rendkívüli esetben is kárhoztatja, a másik alkotó részénél pedig ugyanazt sürgeti. E cikkében is, épen a harangünnepélyre „alkalmi imát“ ajánl. Alkalmi egyházi beszéd, alkalmi imádság: jó, alkalmi ének: nem jó.

Különös! pedig nekem úgy tetszik, mintha a liturgika követelné, hogy már az ének is az egyházi beszédhez alkalmazott legyen! De meglehet tévedek! hiszen én régen tanultam már a liturgikát. Vagy talán sanctionált alkalmi ének jó lenne?! De hiszen sanctionált alkalmi imák és egyházi beszédek sincsenek?! Ilyeneket mégis lehet, sőt kell készíteni, de már éneket, no! azt nem szabad! Nem, még templomon kívül tartott egyházi ünnepélyre sem! Már ilyen felfogásban nem osztozhatom, de azt hiszem, senki sem is osztozik a t. tanár urral!

Hogy a zsolttárban, kivált ha irányelvül elfogadja valaki, a mit a t. tanár ur mond, hogy az alkalmi vallásos éneknek, nem szükség alkalmi lenni, száz meg száz olyan vers található, a melyeket a harang ünnepélyen énekelni lehetett volna, azt elhiszem. Én megvallom, nem is kerestem.

A második kérdés: „Helyes-e, hogy a lelkész meghuzza a harangot?“ E kérdésre is gyenge a „válasz“. Nem azon tény ellen irányul, a mire a kérdés vonatkozik, hogy helyes-e, hogy a lelkész meghuzza a harangot, hanem az ellen, hogy azt „palástban“ tette, úgy hogy talán különben nem is helytelenítene a tény. Azután, hogy annál inkább kitűnjék az ő kárhoztatásának jogosultsága, gunyolódva állítja egymás mellé a palástot és a harangkötelet, végül így szól: „Difficile est satyram non scribere“. No hát soha sem lított volna, hogy ily gunyolódásra a szelid lelkűnek ismert Cs. L. tanár ur képes lehetne!

De ime úgy van. Ezt constatálom, vissza is tudnám talán adni, de nem teszem, maradok szorosan a kényszerült védekezés mellett!

Hát az, elismerem, szokatlan, hogy a lelkész is meghuzza harangünnepély alkalmával, és pedig palástban, a harangot; de azért, mert szokatlan, egyáltalában nem következik, hogy helytelen és kárhoztatandó is az. Annyival kevésbé, mert egyházi életünkben jönnek elő esetek, a melyekben a lelkész, palástban, azzal épen oly összeférhetlennek látszó dolgot végez, mint a minőnek Cs. L. ur a harang meghuzását tartja. Emlékezem reá, hogy mikor a főiskola alapköve letételének ünnepélye tartatott, az akkori superintendens ur, teljes lelkészi diszöltözetben ment le az alap számára kiásott árokba s úgy tett le az alapba egy téglát. És e felett senki meg nem botránkozott, senki sem állította gunyolódva ellentétbe a palásttal a téglát, vagy a kőműves kalapácsot. Én magam is, miután „exempla trahunt“ hasonlóan jártam el, mikor itt az iskola alapkövét letettük. De meg kétségkívül a tanár ur is látott már zászló-

avatást, vagy olvasott olyauról, a mikor, e semmikép nem egyházi vonatkozású ünnepélynél ev. ref. lelkész is palástban szerepelt. Hogy hogy nem emelte fel ez ellen akkor, kárhoztató szózatát!?

Azután meg, vegye tudomásul azt a nt. tanár ur, hogy, kivált a mi ev. ref. egyházunkban, ha talán ma már nincs is úgy, fájdalom, volt idő, mikor nem voltak minden gyülekezetben összehozhatatlan távolban egymástól a palást és a harangkötél! Bizonyítja ezt a nép ajkán ma is gyakran hangzó eme szólam: „Szegény az ekklezsia, maga harangoz a pap.“ E körülmény a guny élet teljesen elveszi, csupán a gunyolási szándék marad meg.

A 3-ik kérdésre: „Jónak tetszik-e tartani egy egyházi ünnepély alkalmával a „Szózat“ éneklését s a zenekarnak induló húzással való szereplését?“ adott válasza nt. Cs. L. tanár urnak fentebb már ismételt említett nagy igyekezetének megfelelően, szintén kárhoztató, noha a „Szózat“ éneklése ellen, a mire épen neheztel a kérdező N. N., „nincs semmi szava“ (ő ugyan mindenütt méltóságos többséget használ!)

A kérdezőnek az a baja, hogy a zenekar „induló“ húzással szerepelt, a tanár urat pedig az bántja, hogy egyáltalán szerepelt az. Sajnálom, hogy ez ily kedélyizgatottságba hozza, beismerem, hogy itt én hibáztam a program irásakor. Hibáztam abban, hogy a programban a gyengébbek kedvéért, ki nem tettem, miszerint az egyházi ünnepély az ének elmondásakor véget ér (a mint hogy véget is ért), hogy azonban az az idő, míg a harang felhúzásához szükséges előkészületek folynak, és míg a harang felvonatik, lehetőleg élvezetesen legyen kitöltve a közönségre nézve, a két iskola növendékei a „Szózatot“ fogják énekelni, azután pedig a zene fog szólni. Ha ezt teszem vala, ez a harmadik kérdés és az arra való válasz, valószínűleg elmaradt volna. Így azon csudálkozom, hogy N. N. kérdésbe nem tette még azt is, hogy helyes-e, hogy egyházi ünnepély alkalmával közebed és pedig épen a község házában tartatik? Azon a jogon, a melyen 3-ik kérdését feltette, ezt is feltehetné volna! A gombfeltevéseknél, ha ugyan ilyen ünnepélyt valamikor látott a t. tanár ur, emlékezhetik reá, hogy szintén megszokott lenni a zene, sőt még a táncz is a torony mellett, tehát ott, a hol előbb elhangzott a lelkész imát bezáró ámen szava.

Az efféle lehet „tökéletesen elvtelen eljárás“, mint a t. tanár ur állítja, de ha elvtelen is, szokásban levő, a szokás pedig természeté válik.

De a miben a kérdéseket tevő N. N. meg nem botránkozott, megbotránkozik azon nt. Cs. L. tanár ur s azt kérdi erős szenvedély hangján: „mit tesz az, hogy a lelkész az Atya, Fiu és Szentlélek, teljes Szentháromság egy Istennek nevében huzza meg a harangot?!“ „Hogyan, mi módon, hol például melyik szentírásbeli hely alapján nyert megbizást az Atyától, a Fiutól és a Szentlélektől a lelkész, hogy huzza meg a harangot?“ E kérdésre én azzal a még soha, senki által kétségbe nem vont igazság hangoztatásával felelek, hogy a lelkész, mindenkor, a mikor lelkészi funkciót teljesít, azt isteni megbizásból, Istennek nevében teljesíti. Ő Istennek szolgája (II. Kor. 6. 4.) „Krisztus képében követségben járó (2. Kor. 5. 20.)“ A mit tehát, mint ilyen, teljesít, azt Istennek, ki hitünk szerint Atya, Fiu, Szentlélek, teljes Szentháromság nevében, az ő rendeletéből teljesíti.

Hogy éppen arra, hogy a lelkész huzza meg a harangot, nincs a szentírásban egyenes megbízás sehoh, az talán azért van, mert a szentiratok keletkezésének, annyival kevésbé a Jézus Krisztusnak idejében, a mint méltóztatik tudni, harang nem is volt.

Én azon beszédben, melyet tartottam, előadtam röviden a harangok történetét, elmondottam azt is, hogy a róm. kath. egyházban ki, mikép kereszteli meg a harangot stb.? De az egész ünnepélyben egyetlenegy olyan mozzanat sem volt, a milyenek között a harangkeresztelés a róm. kath. egyházban véghez vitetik s így arról beszélni itt csak annak lehet, a ki irántam, talán a kérdező kedvéért, a többször említett szándékot táplálja!

Ezek után teljes önérzettel utasítom vissza a t. tanár ur azon vádját, mintha én, a jelzett harang-ünnepély által, a liturgika elveit letapostam, avagy csak meg is sértetem volna!

Berekesztésül még csak egy szót! Én elméletért, teljes készséggel folyamodom esetleg Cs. L. tanár urhoz is, de már gyakorlatért én látom öt szívesen!

Nagy Lajos.

Különfélék.

Az egyházkerületi közgyűlés folyó hó 7-én, pénteken végezte be üléseit. Jövő számunkban referensünk beszámol a gyűlésnek még föl nem sorolt főbb tárgyaival.

Lelkésztalálkozás. A szilágy-nagyfalusi lelkészi állomásra pályázott tizenkét egyén közül kijelöltetett 6 pályázó; május 2-án volt a választás. Megválasztott péteri lelkész s egyházmegyei főjegyző Surányi Gyula, kinek neve az egyházi irodalom terén is előnyösen ismert. Szívünkől üdvözljük az új választás alkalmával főiskolánk egykori jó emlékü növendékét!

Lelkész kibúcsúzása. Megindító istenitisztelet folyt le április hó 26-án délelőtt a kémeri nagy, de ez alkalomra kicsinynek bizonyult templomban. T. Eröss Lajos, Földesre megválasztott lelképásztor tartotta búcsúbeszédét. Az elérzékenyülés hangján tartott ima, valamint az Apost. csel. XX. r. 17—21; 25—28. és 32. v. alapján szépen kidolgozott beszéd elmondása 1073 szívből fakasztott a szemekbe fájdalomkönyveket. Bizony jól esett látni az őszinte szeretet nyilvánulását egy községnek lelképásztora iránt! Bizony jól esett hallani, hogy az 1997 ref. lelket számláló egyházközség tagjai közül 690-en vettek a távozó szeretett lelképásztor kezéből az ünnep első napján urvacsorát! Most tűnt ki valójában, mennyire szerették hivi Eröss Lajos urat. Fogadja távozó lelkésztársunkat új gyülekezete oly őszinte örömmel, mint eltávozását fájlalja a kémeri egyház! Szeressék őt oly melegen, mint itt szerették a rövid két év alatt! (Bürgezd.)

Egyháziasság. Mint lapunk egyik előbbi számában röviden jeleztük, Gyomára Kálmán Farkas gyüdi lelkész választatott meg lelkészül. Érdeklődéssel olvassuk, hogy a gyüdiiek 200 frt díjpótlékot ajánlottak föl Kálmán F.-nak, ha megmarad náluk. Az eredményt nem tudjuk. Ugy említjük föl ezen esetet, mint a lelkész iránti szeretetben nyilatkozó egyháziasság szép jelét.

Mike-Pércs. Csak most küldetett be hozzánk a mike-pércsi ev. ref. gyülekezet új harangjának 1885. decz. 17-én a toronyba való ünnepélyes felhuzása alkalmára kiadott program, melyből szíves készséggel kiemeljük a következő részleteket. A harangon, mely 1352 font súlyú (730 klg.) és a meglevőnek átszerelésével összesen 2538 frtba került, a következő felírás van: „Keresztyének! jertek, magasztaljátok az Ur Istent!“ „A mike-pércsi ev. ref. ker. gyülekezet tagjainak közadakozásából készített az Ur 1885-dik esztendejében. Lelkész: Nagy Lajos; jegyző: Kaszás József. 800 frttal járult hozzá a telkesgazdaság, 250 frttal: K. Deczky János és felesége Pápay Julianna. 50—50 frttal: Kelemen József főbíró, Deczky Imre másodbíró, özv. Kelemen Józsefné, özv. Balla Józsefné, Matólczi József, Szőke József, Nemes László, Sass Ferencz, Deczky István gondnok, Pápay János egyházi. Kisebb-nagyobb összeggel a gyülekezet majd minden tagja és az egyház.“ Készítette Thury János Budapesten. A további adakozók igen részletes névjegyzékét nem közölhetjük, de őszintén gratulálunk egy a gyülekezetnek, mint lelkészének a nagymérvű s tekintélyes adományokért.

Gyászhir. Bikszögi Lőkös János ottományi ev. ref. lelkész s egyházmegyei tanácsbíró f. hó 1-én, életének 70-ik évében meghalt s 3-án eltemettetett. Bővebb nekrológiát lapunk jövő száma hozza.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztőtársak: **Csiky Lajos, Géresi Kálmán.**

HIRDETÉS.

Pályázat

a debreczeni ev. reform. egyházmegyébe keblezett bihar-tordai lelkészi állomásra.

Évi jövedelem:

- 1) Készpénz 128 forint 20 kr.
- 2) 25 köböl rozs, 25 köböl árpa.
- 3) 2 öl tűzifa.
- 4) 53 hold szántó föld.
- 5) 7 sor szőlő.
- 6) Stóla.

Az évi jövedelem pénzértékben 820 forint 20 krra becsültetvén, ez állomás a tiszántuli egyházkerületben III-ik osztályu.

A felszerelt pályázati kérvények f. évi május hó 31-ik napjáig Dávidházy János espereshez — Kaba u. p. helyben — küldendők.

Az állomás azonnal elfoglalandó.

Debreczen, 1886. április 29.

Révész Bálint,
püspök.